

Motion till riksdagen 2024/25:2953

av **Helena Lindahl m.fl. (C)**

Jord, skog och jakt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens utredning om artskyddet i skogen ska leda till att nationellt fridlysta arter inte avsevärt ska kunna försvåra skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att implementeringen av EU:s fågeldirektiv ska ske på ett sätt som inte hotar svenskt skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens skogsutredning ska säkerställa att det är staten som bär huvudansvaret för att utreda om det finns skyddade arter i ett område och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dagens tillsynsordning, som bygger på en avverkningsanmälan, bör reformeras på ett sätt som stärker äganderätten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga nuvarande väntansavtal så att de även kan kompensera skogsägare som får sina avverkningar stoppade på grund av fridlysta arter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om den svenska tolkningen av vad som anses vara ”berörd allmänhet” och som enligt Århuskonventionen har rätt att överklaga miljöbeslut är rimligt avvägd och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om implementering av EU:s naturrestaureringslag och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ökad kompensation till skogs- och markägare som vill bidra till ökad klimat- och miljönytta samt biologisk mångfald, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över Skatteverkets nya tolkning när det gäller beskattning av ersättningar för nekat avverkningstillstånd för fjällnära skog och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra bioekonomiutredningens förslag till åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för en handlingsplan för bioekonomi som tydliggör och värderar skogens roll för att skapa viktig råvara som möjliggör klimatomställningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka statliga marker som kan avyttras i mindre poster för att stärka det enskilda ägandet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över bolags möjligheter att köpa enskilt ägd mark när reservat bildas på deras mark, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nationella livsmedelsstrategin ska innehålla nationella och uppföljningsbara mål för produktionen och försörjningsförmågan av livsmedel i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör gå vidare med förslagen i utredningen Livsmedelsberedskap för en ny tid och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda civilplikten till att också innefatta de gröna näringarna och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna konkurrensen inom svensk dagligvaruhandel och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheterna att inrätta en nationell kontrollstyrka med specialistkompetens och tillräckliga resurser för att kunna utföra fuskkontroller på livsmedelskedjans alla områden i hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas en särskild sanktionsavgift mot fusk i livsmedelskedjan och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationell djurskyddslagstiftning och att se över de tidskrav som finns och i vilka intervaller som kor måste vara ute och ta hänsyn till att regionala skillnader förekommer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör fatta beslut om en ny djurskyddslagstiftning och att den ska fasa ut hönor som hålls i burar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska påbörja en stegvis utfasning av hönor som hålls i burar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör höja sina miljö- och djurskyddskrav för att motsvara standarden i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska vara en drivande kraft för att få till ett globalt avtal för mer ansvarsfull antibiotikaanvändning, i syfte att bekämpa den ökande antibiotikaresistensen, och tillkännager detta för regeringen.

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera insatserna vid utbrottet av afrikansk svinpest i syfte att stärka beredskapen inför kommande smittor och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska bli attraktivare att studera till och arbeta som veterinär för lantbrukets djur och stora djur på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snabbutreda hur man kan sänka hela livsmedelskedjans kostnader med fokus på skatter och avgifter och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt jordbruks konkurrenskraft och bidrag till självförsörjning av livsmedel inom EU ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna den svenska jordförvärvslagen och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rensa i regelfloran för lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en större andel av EU:s jordbruksbudget ska gå till miljö- och klimatfrämjande åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vattenfrågor inom jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra kommersiell odling av genomredigerade grödor i EU och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka forsknings- och innovationsarbetet inom livsmedel och jordbruk och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör fatta beslut om en moderniserad jaktlagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över EU:s fågeldirektiv så att det anpassas efter arternas utveckling och underlättar jakten på vanliga fåglar och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det svenska rapporterade referensvärdet för varg bör sänkas till intervallet 170–270 och att populationen bör hållas i den nedre delen av spannet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra reglerna om licensplikt för vapenmagasin och tillkännager detta för regeringen.

Skog

Sveriges landyta täcks till 70 procent av skog i någon form. Att detaljreglera användningen av all skogsmark är varken önskvärt eller görbart. En politik som bygger på frihet under ansvar, med enkla men tydliga regler, är därför det bästa. Så åstadkommer vi ett hållbart skogsbruk som klarar av att balansera miljö-, klimat- och produktionsintressena.

Centerpartiet vill se en skogspolitik som utgår ifrån en stark ägande- och brukande-rätt och som bygger vidare på de positiva trenderna med dagens skogspolitik. Sedan nuvarande skogslagstiftning infördes i början av 1990-talet har mycket blivit bättre och den absoluta merparten av landets över 300 000 skogsägare tar ett stort ansvar för att skogen ska finnas kvar och skötas på ett bra sätt.

Artskydd

Hur artskyddet och den svenska artskyddslagstiftningen ska förens med ett levande svenskt skogsbruk har länge debatterats. En liten förbättring av regelverken skedde 2022 när artskyddsförordningen förtydligades avseende hur fåglar är fridlysta, men fortfarande återstår mycket för regeringen att ta tag i. Regeringens bokstavsutredning om artskyddet bör ta detta i beaktande och bör leda till att nationellt fridlysta arter inte avsevärt ska kunna försvåra skogsbruk. I direktiven till utredningen saknas tydliga intentioner för hur man ser på bestämmelserna kring fåglar som i dagsläget hindrar brukande. Om utredningen ej kommer till rätta med detta riskerar konflikterna i den svenska skogen att eskalera. Det vore olyckligt för Sverige, som är så beroende av sin skogsnäring och där många svenskar trots allt förenas i sin kärlek till skogen och naturen.

En anledning till att artskyddsbestämmelserna varit så omdebatterade på senare år är att förekomsten av arter som regleras av lagstiftningen är så hög. Det mest kända exemplet är orkidén knärot som förekommer på miljontals platser. Successivt har knärot och andra arter fått en allt mer begränsande effekt på svenskt skogsbruk, trots att det inte har skett några förändringar i lagstiftningen på senare år och trots att pågående markanvändning alltjämt är grundlagsskyddad. Förändringarna har konkret yttrat sig så att myndigheterna allt mer börjat behandla avverkningsanmälningar som att de vore tillståndspliktiga. Det har medfört en mängd rättstvister och fått till följd att skogsägare fått orimliga krav på sig att genomföra omfattande utredningar och inventeringar. Den här förskjutningen har sedan utnyttjats av aktivister som sett en chans att stoppa avverkningar med nuvarande artskyddsbestämmelser samt genom att sätta i system att överklaga avverkningsanmälningar. Skogsstyrelsen har noterat en snabb ökning av antalet ärenden där information kommer in från externa aktörer och även en snabb ökning av antalet ärenden som är föremål för prövning i domstol. Den här utvecklingen behöver brytas och regeringen behöver därför snarast gå till botten med problemen och gå vidare med de tillkännagivanden och förtydliganden som riksdagen fattade beslut om 2022:

- Att nationella fridlysta arter inte avsevärt ska kunna försvåra skogsbruk.
- Att markägare ska kunna få ersättning vid ett förbud att bruka marken med hänvisning till artskyddet.
- Att det är staten som ansvarar för att utreda om det finns skyddade arter i ett område, inte skogsägare.

Regeringen har tillsatt en särskild utredare för att analysera den svenska skogspolitiken i stort samt specifikt avverkningsanmälningar. Skogsstyrelsen har deklarerat att de vill ersätta dagens system där myndigheten granskar varje enskild avverkning med en övergripande systemtillsyn. Det skulle enligt myndigheten väsentligt förenkla myndighetens arbete. Samtidigt varnar skogsägare för att det skulle leda till en ökad osäkerhet och ökade administrativa bördor hos företagen. Det finns även förslag på att förändra avverkningsanmälan istället för att avskaffa den. Regeringen bör se till att analysera detta noggrant.

Effektivt skydd som värnar äganderätten

När Centerpartiet ställde sig bakom januariavtalet 2019 var äganderätten för skogen en central del i överenskommelsen. Efter flera års försummelser av tidigare regeringar fanns det behov av att tydliggöra på vilka äganderättsliga grunder svenskt skogsbruk skulle vila. Därför stoppades den rättsosäkra nyckelbiotopsinventeringen och därför förtydligades även rätten till ersättning vid nekat avverkningstillstånd i fjällnära skog.

Den inriktningsproposition (prop. 2021/22:58) som beslutades av riksdagen i början av 2022 hade som inriktning att formellt skydd av skog som huvudregel ska vara frivilligt för markägaren och att det ska bli mer restriktivt för staten att tvinga någon att avsäga sig rätten att bruka sin mark.

Sedan regeringen tillträdde har den gjort stora budgetneddragningar inom skogs- och naturvårdspolitiken, för att sedan återföra en del medel. Centerpartiet befarar att denna brist på långsiktighet försämrar myndigheternas förmåga att bedriva ett effektivt arbete. Det hotar samtidigt att försämma allmänhetens tillgång till natur eller gå ut över bekämpandet av invasiva arter och granbarkborre. Dessutom räcker inte pengarna för de skyddade områden som är i behov av aktiv skötsel som efterliknar naturliga störningar för att naturvärden bäst ska kunna bevaras.

Det är även beklagligt att regeringen inte har möjlighet att prioritera frivilligt formellt skydd på markägarens initiativ på det sätt som var avsikten med den senaste skogspropositionen. Ännu mer beklagligt är när markägare nekas åtgärder med hänvisning till miljöbalken och artskyddsförordningen och går miste om ersättning p.g.a. budgetbrist. Det är inte värdigt en regering som säger sig värna en stark äganderätt.

Naturvård

Utvidga väntansavtal

Väntansavtal introducerades 2023 (som ett resultat av den senaste skogspropositionen som Centerpartiet förhandlade) och kan användas för att ersätta markägare under den utdragna process som ofta följer med bildandet av formellt områdesskydd, det vill säga biotopskyddsområde, naturreservat, nationalpark och naturvårdsavtal. Centerpartiet vill se att väntansavtal även ska ges till de markägare som får sina avverkningar stoppade på grund av förekomst av fridlysta arter såsom tjäder, lavskrika, mindre hackspett, knärot m.fl. På längre sikt måste nya regler utformas som antingen möjliggör avverkning eller ger skälig ersättning.

Se över definitionen av berörd allmänhet

Ett allt mer förekommande problem är överklaganden kring avverkningsskyltar och miljöbeslut i skogen av ”berörd allmänhet”. I dag anses berörd allmänhet avse såväl enskilda som intresseföreningar. Det i sin tur innebär att organisationer utan lokal koppling kan driva juridiska processer mot enskilda människor med begränsade resurser, tid och juridiskt kunnande. Inte sällan berör dessa ärenden marker som sagda organisation har obefintlig relation till och kan glömma så snart processerna är avslutade. För de små lokalsamhällen som får sin lokala ekonomi skjuten i sank blir dock konsekvenserna högst påtagliga och långvariga. Det är problematiskt att vem som helst, oavsett anknytning, kan överklaga. Centerpartiet anser därför att det måste övervägas om den svenska

tolkningen av vad som anses vara ”berörd allmänhet” och som enligt Århuskonventionen har rätt att överklaga miljöbeslut är rimligt avvägd.

Hindra överimplementering av EU:s naturrestaureringslag

EU:s naturrestaureringslag kommer ha monumental påverkan på svenska markägare. Implementering behöver ske på ett varsamt sätt för att respektera markägares ägande- och brukanderätt. Referensarealerna bör utgå från läget vid Sveriges EU-inträde 1995 och att restaurera och bevara befintliga naturtyper snarare än att återskapa förindustriella förhållanden. För dem vars brukande inskränks till följd av restaureringskrav måste det erbjudas skälig kompensation.

Levande familjeskogsbruk

Centerpartiet värnar svenskt skogsbruk och i synnerhet det svenska familjeskogsbruket. Med familjeskogsbruket följer en mångfald i brukandet och en anpassningsförmåga som tjänar skogen och det omgivande samhället väl. Därför är vi måna om att ägarbalansen mellan enskilt ägd mark och mark som ägs av skogsbolag, kyrkan eller staten etc. inte ska förändras över tid, så att den enskilt ägda marken minskar. På uppmaning från Sveriges länsstyrelser vill Centerpartiet att det införs ett tillägg i jordförvärvslagen som begränsar möjligheten att testamentera bort jord- och skogsmark till juridiska personer. Med nuvarande lagstiftning går det att runda lagstiftningens intentioner, något som har gått upp för alltför. Det är viktigt att regeringen skyndsamt ser över kryphålet i jordförvärvslagen innan konsekvenserna av att inte göra det blir för stora.

Den svenska staten äger mycket skog och bör alltså kunna vara en stor markägare eftersom många markinnehav bottnar i ett tydligt allmänintresse. I de fall det inte finns något tydligt allmänintresse anser Centerpartiet dock att staten bör avyttra sin mark i mindre poster i syfte att stärka det enskilda ägandet. Vi vill att regeringen utreder vilka statliga marker som kan bli föremål för försäljning. Framför allt berör det statliga Sveaskog, som är Sveriges största skogsägare och som äger över tre miljoner hektar produktiv skogsmark med huvuddelen i norra delen av landet, men det kan även beröra vissa myndigheters skogsinnehav. Direktiven till utredningen behöver även omfatta en översyn av Sveaskogs och skogsbolagens möjligheter att köpa enskilt ägd mark när reservat bildas på skogsbolagens mark, så att bolagen inte utökar sin andel av den brukningsbara skogen och det successivt leder till att enskilda får en svagare ställning på virkesmarknaden.

Bioekonomi

Nyttja bioekonomins potential

Bioekonomin är redan idag en central del av svensk ekonomi men här finns även stor tillväxtpotential att leverera ännu större klimatnytta genom att substituera fossila råvaror samtidigt som svensk tillväxt stärks. Bioekonomiutredningen (SOU 2023:84) har föreslagit att en långsiktig bioekonomistrategi som spänner över flera mandatperioder bör tas fram. Utredningen föreslår att strategin bör ha tre fokusområden:

1. 1. Fler resurseffektiva, biobaserade lösningar
2. 2. Ökat regionalt, nationellt och internationellt samarbete
3. 3. Utvecklad kunskapsbas

Centerpartiet ställer sig bakom idén om en sådan strategi. Men mer konkret bör även utredningens förslag om att ta fram nya styrmedel för att stärka en inhemsk produktion av biodrivmedel tas tillvara. Här spelar de areella näringarna en nyckelroll i att producera råvaror till biodrivmedlen.

Europeisk handlingsplan för bioekonomi

I allt större utsträckning påverkar EU svensk skogsförvaltning. Skogsförvaltning är nationell kompetens som utövas av skogsbrukare och markägare, samtidigt som klimatpolitik, miljöpolitik och finanspolitik är EU-politik som i hög grad påverkar det svenska skogsbruket. Centerpartiet är emot den utvecklingen och anser att svensk skogs politik fortsatt ska utformas i Sverige. Idag lägger EU sig i skogspolitik alltför mycket. Vi vill att utrymmet för nationell och regional anpassning i reglerna som berör skogen ska öka. Det är stor skillnad på en svensk skog och vad man i Nederländerna anser vara skog. Samtidigt vill vi att EU-kommissionen som motvikt till den gångna utvecklingen ska ta fram en handlingsplan för bioekonomi som tydliggör och värderar skogens ekonomiska värden och roll för att skapa viktig råvara som möjliggör klimatomställningen. Denna bör befästa skogsråvarans betydelse för EU:s omställning, uppvärdera skogsbrukets industriella betydelse och värna äganderätten.

Livsmedelsberedskap

Konkurrenskraftigt jordbruk

För att svenskt jordbruk ska kunna utvecklas långsiktigt och leverera alla de positiva saker som vi förknippar med svenskt jordbruk, så behöver företagen vara lönsamma och konkurrenskraftiga. Ett långsiktigt konkurrenskraftigt jordbruk är också avgörande för att stärka den svenska beredskapen i kris. Då behöver regeringen prioritera förslag som sänker företagens kostnader och minskar deras administrativa bördor. Myndigheterna måste tydligare bidra till målen i den nationella livsmedelsstrategin om att produktionen ska öka. Sedan det övergripande målet i den nationella livsmedelsstrategin antogs av riksdagen 2017 har det blivit tydligare för myndigheterna att de ska prioritera svensk matproduktion, men fortfarande brister arbetet hos många myndigheter. Livsmedelsstrategin är just nu föremål för en revidering, vilket välkomnas av Centerpartiet. Den nya livsmedelsstrategin behöver innehålla nationella och uppföljningsbara mål för produktionen och försörjningsförmågan av livsmedel i Sverige, samtidigt som konkreta reformer för lönsamhet genomförs.

Stärkt livsmedelsberedskap

Stärkt konkurrenskraft och ökad självförsörjning av livsmedel är viktiga beståndsdelar i att stärka svensk livsmedelsberedskap, men inte de enda. I en kris- eller krigssituation räcker det inte att vi kan producera mycket mat, om vi inte samtidigt kan säkra jordbrukets transporter, tillgången på diesel, gödsel, utsäde, växtskyddsmedel reservdelar, kompetens o.s.v. Hela livsmedelskedjan måste fungera för att maten ska hamna på tallriken. För att

stärka motståndskraften inom primärproduktionen vill Centerpartiet att det snarast ska tas initiativ för att stärka gårdarnas beredskap genom ökad kunskap och rådgivning om säkerhet och beredskap. I Centerpartiets partimotion Livskraft och framtidstro i Sveriges landsbygder går det att ta del av fler förslag för att stärka Sveriges försörjningsförmåga.

Utredningen Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8) lägger en bra grund för beredskapsarbetet i sitt förslag på en ny livsmedelsberedskapslag och regeringen bör gå vidare med utredningens förslag i en proposition.

Civilplikt i jordbruket

När krisen eller kriget kommer är våra lantbruk avgörande för vår beredskap. Det krävs arbetskraft för att få fram maten, ta hand om djur samt sköta odlingar och mark. För att säkra tillgången på nödvändig arbetskraft inom jordbruket, vill Centerpartiet göra det möjligt att, inom ramen för civilplikt, tjänstgöra inom lantbrukets alla olika delar. Civilplikten ska vara ett alternativ för de som vill göra vapenfri tjänst och användas bland annat för att säkra bemanningen inom primärproduktionen under höjd beredskap och krig. En konsekvens av en återinförd civilplikt som omfattar primärproduktion är även att fler ungdomar får chansen att pröva jordbruksyrket. Det ger fler människor en relation till jord- och lantbruk och skapar en ökad insikt om värdet av en inhemsk matproduktion.

Livsmedelspolitik

Konkurrenssituationen inom dagligvaruhandeln

Över tid har det skett en allt kraftigare koncentration inom svensk dagligvaruhandel där antalet aktörer på marknaden sjunker till följd av uppköp. Den ökade koncentrationen innebär risk för bristande konkurrens som drabbar både livsmedelsproducent och matkonsument. Regeringen bör säkerställa att Konkurrensverket har tillräckliga resurser eller verktyg för att analysera affärer och garantera att det finns en tillräcklig konkurrens inom dagligvaruhandeln.

Livsmedelsfusk

Att få bukt med livsmedelsfusk har länge varit en prioriterad fråga för Centerpartiet och det är tack vare Centerpartiet som utredningen Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan tillsattes. Utredningen innehåller flera skarpa förslag som regeringen bör ta vidare. Vi ser att det är av särskild vikt att en nationell kontrollstyrka med specialistkompetens och tillräckliga resurser för att kunna utföra fuskkontroller på livsmedelskedjans alla områden i hela landet tillsätts. Det bör även införas en särskild sanktionsavgift mot fusk i livsmedelskedjan som gör det kännbart för de som inte lever upp till regelverken.

Ursprungsmärkning

På restauranger och i offentliga kök är däremot informationen om var maten är producerad mer svåråtkomlig och det har tyvärr inte skett någon förbättring över tid. Därför vill Centerpartiet att det ska införas nationella bestämmelser gällande ursprungsinformation för kött på restaurang och i offentliga kök. För att ett sådant förslag om nationella bestämmelser ska kunna genomföras behöver utformningen ske på ett sätt som inte skapar onödig administration för företagen. EU tillåter i dag ursprungsmärkning på restauranger och offentliga kök ifall landet kan visa på samband mellan kvalitet och ursprung. Både

Frankrike och Finland har infört liknande regelverk. Regeringen har under 2024 äntligen gett i uppdrag till Livsmedelsverket att ta fram riktlinjer för detta, vilket Centerpartiet välkomnar och uppmanar att de snarast möjligt kan implementeras.

Djurskydd

Nationell lagstiftning

Svensk djurskyddslagstiftning är bland de skarpaste i världen och svenska djurhållare levererar djurvälstånd av riktigt hög nivå. Delar av lagstiftningen behöver dock moderniseras för att hänga med i utvecklingen. Beteskravet bör utvecklas i en mer flexibel riktning där djurhållaren ges mer handlingsfrihet, med start- och slutdatum som varierar regionalt över landet och möjlighet att anpassa sig efter ex. väder och markförhållanden.

EU:s djurskyddslagstiftning

De europeiska djurskyddsreglerna blir allt mer utdaterade. Sverige är i sammanhanget en förebild, men för en rättvis konkurrens på den inre marknaden och för djurens välfärd krävs en uppdatering som moderniserar och skärper EU:s krav. En sådan lag bör bland annat innebära ett förbud mot att hysa djur i burar, inte minst hönor. Överlag bör kraven på djurskydd och miljöhänsyn inom djurhållning höjas till svensk nivå.

I avvaktan på en gemensam lagstiftning på EU-nivå, som förväntas komma de närmaste åren, anser Centerpartiet att Sverige bör göra precis som Danmark och påbörja en gradvis utfasning av de sista burhönsen genom nationell lagstiftning. Det är ett sätt för Sverige att hävda sig ytterligare som ett europeiskt föredöme inom djurvälståndsområdet.

En annan viktig problematik med varierande djurskyddsregler i EU är den alldeles för höga antibiotikaanvändningen som leder till antibiotikaresistens. Här pågår ett arbete med att uppdatera de europeiska riktlinjerna för antibiotikaanvändningen. Men EU behöver även ta ledartröjan internationellt och vara en drivande kraft för att få till ett globalt avtal för mer ansvarsfull antibiotikaanvändning.

Akut smittskyddsarbete

När afrikansk svinpest konstaterades i Sverige för första gången blev det ett stresstest för det svenska smittskyddsarbetet. Svinpesten fick stora konsekvenser för boende och näringsidkare, men att smittan lyckades hållas så lokaliserad och att nästan alla restriktioner nu är hävda får ses som en framgång. Men än är inte Sverige formellt fritt från svinpesten och vi bör ta det som skett på allvar och utvärdera insatserna för att stärka beredskapen inför kommande smittor. Utbrottet av blåtunga har åter aktualiserat frågan om att bygga ett motståndskraftigt smittskydd.

Høj veterinäryrkets attraktivitet

Veterinärbristen för lantbrukets djur och stora djur har blivit allt mer akut, särskilt i glesa geografier. Den nya och växande marknaden för smådjurskliniker har inneburit en ännu högre konkurrens om de befintliga veterinärerna. Det har i sin tur inte underlättats av att det funnits stora brister inom Distriktsveterinärerna, som ska säkerställa veterinär service i hela landet. Detta gör att djurvälståndet riskeras, med stora påfrestningar på djurägaren och de verksamheter som är beroende av tillgänglig veterinärtillsyn. För att vända

trenden krävs att fler som vill arbeta med lantbruksdjur söker sig till utbildningarna och att yrket är attraktivt. Här behöver vidtas fler åtgärder för att höja både statusen på yrket och attraktiviteten att verka på landsbygden.

Jordbrukspolitik

Den svenska livsmedelsproduktionen behöver öka för att stärka vår beredskap. Svensk livsmedelsproduktion är klimateffektiv och har låg miljöpåverkan. Trots det har svensk livsmedelsproduktion under de senaste 20 åren kraftigt minskat. Bara sedan 2003 har över 9 000 jordbruksföretag lagts ned och mängden brukad åkermark har minskat. Därför måste konkurrenskraften för den svenska livsmedelsproduktionen stärkas. Centerpartiet anser att den befintliga jordbrukspolitiken inom såväl EU som Sverige har stora utmaningar. Den har inte ökat böndernas lönsamhet och konkurrenskraft tillräckligt väl och står inför en stor omställning i och med eventuell framtida utvidgning av unionen. Sverige bör spela en aktiv roll på europeisk nivå med att reformera den i en mer hållbar riktning. Det kommer om inte annat bli nödvändigt vid en eventuell utvidgning av unionen med Ukraina. Samtidigt behöver konkurrenskraften värnas. EU konkurrerar på en global marknad och då duger det inte att binda ris åt egen rygg genom byråkrati och onödiga förbud. Därför har Centerpartiet varit drivande för lika spelregler för jordbruket i Europa gällande användning av växtskyddsmedel, djurhållning, antibiotika, statistikrapportering och möjliggörande av den så kallade gensaxen i kommersiell växtförädling. I områden där svenska bönder ligger i framkant är det viktigt att resten av Europas länder kommer upp på banan för att höja standarden och öka svenska bönders konkurrenskraft. Regelbördan för jord- och lantbrukare måste ses över på alla nivåer. Den lantbrukare i Sverige som till exempel bedriver mjölk- och nötköttproduktion, i kombination med växtodling, har idag närmare 500 lagkrav att förhålla sig till, enligt Lantbrukarnas Riksförbund. På EU-nivå vill vi att EU-kommissionen ska rensa i sin regelflora och att de kontroller som följer med regelverken successivt ska minska och bli mer resultatorienterade. Detsamma behöver ske bland de inhemska regler som våra företagare behöver leva upp till. Regeringen har utlovat att så ska ske, men ännu finns inga resultat.

Flexibel och hållbar vattenhantering

Ett föränderligt klimat där såväl torka som översvämningar blir mer vanligt förekommande ställer högre krav på jordbruket. Möjligheter att reglera vattenstånd med dränering och spara vatten i bevattningsdammar blir allt viktigare för att säkra skördarna. Även våtmarker spelar en viktig roll som buffring och lager av vattenflöden. Mer frekventa översvämningar gör även att jordbrukares vattenhantering allt mer påverkar andra aktörer nedströms, vilket kan vara andra markägare men också exempelvis dricksvattenreservoarer eller reningsverk. Vattenfrågorna i jordbruket kräver ett samlat grepp och bör beröras i den nya livsmedelsstrategin.

Sänk livsmedelskedjans kostnader

Idag går endast 10 öre av varje matkrona som spenderas i matbutiken till bonden, medan staten får in 11 öre genom moms. En andel som gör att svensk mat blir dyrare och att det svenska jordbrukets konkurrenskraft kraftigt försämras. Centerpartiet vill se

en snabbutredning om hur man kan sänka hela livsmedelskedjans kostnader med fokus på skatter och avgifter.

Tillåt genomredigerade grödor

Nya tekniker med genomredigering tillåter snabbare och mer precis förädling av grödor. Sådana grödor skulle kunna främja produktiviteten i jordbruket genom bättre avkastning och förbättrad resistens mot sjukdomar och parasiter samtidigt som användningen av växtskyddsmedel skulle kunna minskas. Därför behöver kommersiell odling av genomredigerade grödor tillåtas i EU.

Stärkt forskning och innovation

Genom forskning och utveckling kan vi främja utvecklingen av en ekologiskt, ekonomiskt och socialt uthållig produktion. Den snabba teknikutvecklingen i samhället i stort präglar även jordbrukssektorn. För att fortsatt hålla den svenska jordbrukssektorn i framkant krävs därmed ett ständigt innovationsarbete. Därför bör åtgärder för att stärka forsknings- och innovationsarbetet inom näringen övervägas.

Jakt och viltvård

Jaktlagstiftning

Jakten ska regleras ifrån Sverige. Centerpartiet värnar den breda svenska jakttraditionen och anser att jaktfrågor generellt ska beslutas på nationell nivå snarare än på EU-nivå. När beslut som påverkar jakt ändå fattas på EU-nivå, direkt eller indirekt, måste regionala och lokala skillnader beaktas. Den svenska jakt- och viltförvaltningen hämmas i dag av flera regelverk. Sverige behöver omgående en moderniserad jaktlagstiftning.

Inte minst behövs en samlad klövviltsförvaltning för att stävja de stora viltskador svenska jordbrukare drabbas av. Vildsvin är det djur som står för flest viltskador inom jordbruket med betydande ekonomiska bortfall som resultat för bönderna. Svinpestutbrottet under 2023 illustrerar även hur en stor vildsvinspopulation kan bidra med betydande smittspridning med stora konsekvenser till följd för såväl näringsidkare som privatpersoner i området. En samlad klövviltsförvaltning bör därför ha som uttryckligt mål att reducera viltskadorna.

Regeringen har tillsatt en utredning som presenteras först andra halvan av 2025. Tiden rinner iväg och regeringen behöver agera skyndsamt. Det går ut över jakten, men drabbar även den biologiska mångfalden, arbetet med att minska antalet trafikolyckor, mängden viltskador inom jord- och skogsbruket med mera.

Revidera fågeldirektivet

EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv är exempel på regelverk som idag har en orimlig påverkan på svensk jakt och som därför behöver ses över och uppdateras. Fågeldirektivet skyddar exempelvis Sveriges vanligaste gås, den vitkindade gåsen, samt fågeln skarv trots att dessa arter ökat kraftigt på senare år och ställer till stora skador för det svenska jordbruket, yrkesfisket och badvattenkvaliteten.

Rovdjurspolitiken

Centerpartiet anser att den samlade rovdjurspolitiken bör ha större lokal förankring. Exempelvis reglerar art- och habitatdirektivet i hög grad den svenska vargförvaltningen genom att EU listar den svenska vargstammen som strikt skyddad. Vi menar att bevarandestatusen för varg i Sverige idag är så stabil att arten bör kunna flyttas från art- och habitatdirektivets bilaga 4 till bilaga 5. Det skulle innebära att vargen fortsatt är skyddad men att möjligheten att vidta åtgärder i Sverige, som till exempel skyddsjakt, skulle öka.

Riksdagen beslutade 2013 att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus ska vara 170–270 individer för att uppnå minsta livskraftiga population. Trots det ser vi i dag en vargstam som är betydligt större än så. Det har resulterat i omfattande vargangrepp i delar av Sverige och skadar förtroendet för politiken. I juni 2024 presenterade Naturvårdsverket en utredning som visar att det är möjligt att sänka referensvärdet till 170–270. Trots detta har regeringen ännu inte kommit med konkreta förslag på hur man vill gå vidare med frågan. Vargens utbredning i södra Sverige för med sig stora socioekonomiska konsekvenser och tvingar redan djurhållare att lägga ner sin verksamhet. Betänkandet Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd (SOU 2024:56) redovisar hur vargen skadar den svenska konkurrenskraften, särskilt för fårnäringen.

Centerpartiet anser att referensvärdena bör förändras omgående för att efterleva riksdagsbeslutet från 2013 för att minska den svenska vargstammen och med hänsyn till nuvarande läge bör populationen ligga i den nedre delen av spannet närmare 170 individer.

Vapenlagstiftning

Dagens vapenlagstiftning är föråldrad och skapar många byråkratiska hinder för vapenägare, och att modernisera och förenkla reglerna är därför mycket angeläget. I våras presenterades SOU 2024:31 En ändamålsenlig vapenlagstiftning, som tyvärr inte alls går tillräckligt långt i att förenkla för Sveriges jägare och sportskyttar. Vissa förenklningar föreslås så som större vapengarderober, enklare lån av vapen samt möjlighet att förvara vapen på annan adress än den man är folkbokförd på. Men i andra delar är utredningens förslag direkt bristfälliga. Exempelvis löser man inte ut de nuvarande problemen gällande magasin och deras licensplikt. Vissa magasin är licenspliktiga; det regleras genom innehavsreglering. Innehavsreglering är dock en rättsosäker och krånglig lösning som dessutom riskerar att människor utan vetskap begår vapenbrott, om de råkar ha magasin kvar exempelvis från en bössa de sålt för länge sedan. Man bör övergå till en användarreglering som avsevärt hade förenklat hanteringen. Regeringen behöver skyndsamt återkomma med lösningar som moderniserar lagstiftningen.

Helena Lindahl (C)

Stina Larsson (C)

Rickard Nordin (C)

Anders Ådahl (C)

Anders Karlsson (C)

Ulrika Heie (C)

Martin Ådahl (C)

Elisabeth Thand Ringqvist (C)